

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država.

Z Dunaja. Vsem tistim ministrom, ki niso imeli do sedaj še menda nikakega poslavila, podelal je prav. cesar 15. t. m., h koncu državnega zbora, redovo, in sicer g. Plener-ju vel. križ Leopold. reda, gg. vit. Hasner-ju, grofu Potocky-u, Herbatu, Brestel-ju red želez-
ne kruno I. vrste.

Iz Ljubljane. (O taboru na Vižmarjih) pišejo „Novice“: Odkar Ljubljana stoji, ni doživela še toliko živahnega gibanja, kakor binkoštni ponedeljek dopoldne in popoldne, ko je iz vseh oest, ki poljejo iz dežele v Ljubljano, in iz Ljubljane same, vrole ljudstvo na Vižmarje. Na desni in levi strani po danajski oesti vsem proti šiški so v dolgih vrstah stali gledalci in gledali vozove (kučije in lojtornice z dvema in štirimi konji, ovenčane z vejami in z narodnimi zastavami in zastavicami, ki so voz za vozom počasi (hitro voziti ni bilo mogoče zavoljo sile vozov) pomikali se iz Ljubljane do St. Vida; poleg voz pa je na tisoče ljudi romalo peš na taborišče, in vmes smo videli tudi kmečke koronjake jezdit na konjih. Kakor je skozi Ljubljano iz okolice njene in iz delenske in notranjske strani in pa iz Ljubljane same vrole ljudstvo na Vižmarje, tako je vrole od gorenske strani na vozovih in peš na tisoče na taborišča. Nekdo je skrbel za to, da se ne šteli vozovi, ki so iz vseh strani takraj in okraj Save vozili ljudi skupaj, in našli so vozov sem ter tje okoli 1500. Naroda mnogovrstnih stanov, meškega in ženskega spola, štelo se je prav z dabo večje kot 30000 na taborišču in v bližnji okolici njegovi, ki so vodili pod streho. Vreme, ki je ponoči in zjutraj dohodnikom iz dežele sila neugodno bilo (kajti deževalo je proti jutru, kakor da bi s škafa lilo), zvedrilo se je vendar okoli ene do treh tako, da je solnce popotnikom na tabor prijazno sijalo. Lepo je bilo videti slavoloka v več vaséh, katerim glavari je bil krasni slavolok v Vižmarjih z napisom: „Vižmarci z veseljem pozdravljajo taborite“. A tudi posamezne kmečke hiše in hišice so z zelenimi vejami in trakovi narodnimi prijazno pozdravljale memogredoče. Ali ne samo kranjska dežela je poslala naroda svojega na tabor ogromno veliko, tudi bratov naših iz vseh slovenskih dežel in tudi iz hrvaške zemlje je prišlo, ne po 5 ali 10, nego prišlo jih je na srčno veselje naše na stotine in največ iz Sta-

barskega in Primorskega. Kraj, kjer je bilo taborišče, nam je Janez Sever iz Vižmar dal tak, da si lepšega nismo mogli želiti: velik travnik, obdan od dreves krog in krog, na desni od odra Smarna gora, pred njim pa velikani naši gorenski. — Predno se je imelo taborovanje začeti, vtila se je zopet ploha — ali pa mislito, da je to begalo naš narod? ali mislito, da je bežal s taborišča? Ne, ne, stalo je vse, mož pri možu, kakor s žabljom pribito; saj niso prišli, da bi pri godeih plešali, ampak prišli so kakor v procesijah poslušat besede svetih naših pravice! In če tudi je dež močil obleko in so stali v luži, dobro so jim dele rosnice, ki so jih slisali iz visoke prižnice, zraven pa so si mislili, kakor nam je nek star kmečki mož rekel: „sam Bog nam je poslal že davno potrebu dež, da nam žegna naše polje, in morebiti smo si ga ravno s taborom sprobili; naj bomo le mokri do kože.“ Rosi veselja je igralo rodoljubu srce, videti ljudstvo, ki je dobri dve uri ver-
to poslušalo govornike in vmes izrekalo tako tehtne besede politične zrelosti: „to hočemo, to terjamo, to ju hače“, da bi bili želeli nasprotnike narodovih pravice pričeti, da bi bili videli in slisali na svoja nčesa, da voditelji naroda ne stojé sami, ampak da imajo res narod za seboj. In za preskus družega naj nasprotniki skličejo tabor, da bomo šteli njihove glasove! In tako lepo mirno, kako v najlepšem redu samo po sebi se je motalo vse od konca do kraja — ne enega politajca, ne enega žandarja ni bilo treba, če tudi se je nakalo na 30.000 ljudi in na stotine vozov na onem prostoru! Odbor „Slovenije“ je vodil sam vse in vsak zmed teh 30.000 ljudi, če tudi so bili veseli, bil je skrbnik za mir in red. Tisti strah, ki smo ga čuli: „wir stehen an einem Vulkan“, skazal se je kot jalo-va pošast, in videlo se je danes preočito, zakaj se je pripetila ona žalostna dogodka na Ježici. — Vse taborovanje od konca do kraja, noter do tega, ko so rodoljubne Slovenke ovenčale zastave, popišemo drugo pot; danes omenimo le še to, da, razen pričujočih v Vižmarjih, obhajalo je v duhu ta dan z nami brezštevilno Slovencev in južnih in severnih bratov Slovanov, kajti došlo je na tabor deputacij, dopisov 9, telegramov 16, na čelu njim srčni pozdrav Palackega in Kieger-a iz Prage.

In tako za danes sklenemo v nagli spisano sporočilo o Vižmarskem taboru, o katerem bo še po svetu veliko govorice in ktereга tudi Dunaj ne bo prežrl Vižmarska zemlja pa je na letošnji binkoštni ponedeljek postala zgodovinska zemlja.

Podlistek.

Iz Trsta 30. aprila 1869.

Nadjamo se, da nam g. dopisnik ne bode zameril, ako iz privatnega dopisa to-le posnamemo, in sicer v namen, ki ga reč sama kaže:

„Bil sem ravno poldrugo leto na... in se do dobrega prepričal, da ljudstvo je še povsod dobrega duhá, samo da ga zna kdo o pravem času zbuditi in oživljati. Nikakor ne bi bil mislil, ko sem iz V. prišel, da so O., ki so v vedni dotiki z mestom, še tako pošteni in nepokvarjeni: mnogo je še patriarhalnega duhá, posebno med starejšimi. Moje naj večje veselje je bilo, ko sem zvečer med prepovajočimi otroci po lepi cesti proti... šetal. Od otrok se marsikaj izve, kaj doma delajo, kaj čutijo, mislijo, govoré, kaj pojejo, kako ljudi sodijo, drugi drugega imenujejo. Narodne pesme, uganjke, otročarije, igre se nar ložeje po otrocih izvejo, ker z odraslimi se manje pride v dotiko, in tudi če jih o tem poprašuješ, zdi se jim čudno, da takšne reči zanimajo tudi duhovnika. Lepih drobtinec sem o takih prilikah nabral; smejali so se otroci, da vse, kar od njih čujem, tudi zapišem. Jaz pa se čudim, da se jih med našimi... tako malo nahaja, ki bi se tega za narodnost tako važnega posla poprijemali. —

Žal mi je jako, da nisem vsaj še kakega pol le-

ta ostal na deželi, ker še mnogo lepega in važnega bi bil izvedel med prostim ljudstvom, kar v suhoparnem mestu ni mogoče znati, ali pa veliko težavnjše. Imel sem in imam še sedaj ta uzor pred očmi: nabirati po celej tržaške okolici, kolikor mogoče dokazov, da starodavni so že tukaj Slovani, iz imen obitelj, priimkov, naslovov, gor, polja, ograd, jam, dolin, vodnjakov i.t.d. Da vam na primer samo eno stvar razložim, ktera je po mojej misli velike važnosti ravno zdaj, ko Lahji vse žile napenjajo, tudi iz historije dokazovati, da Kras je laški (?) do Sneznika. Blizo Opčin na lepem gričku, s ktereга je krasni prizor na morje in okoli po Krasu in daleč doli po furlanski ravnini na enej, in v Trst in Istarski breg tje do Pirana in „punta-o Salvatore“ na drugi strani, stoji starodavna vasica Kontovelj (laški Contovello). Lahji so sicer to ime izpeljevali od „contar le vele“, da, ker je vzvišeno mesto, se je lahko vsak čolnič, ki je v Trst prijadral, prebrojil, ali da so Tržačani, ko so boje imeli proti pomorskim Benečanom, tu na Krasu čakali, in se na stene kontoveljske pošiljali rokoč: va „contar le vele“ (pojdi jadra štet), in morda bi to misel potrjevalo ime navpične neke stene takraj Kontovelja proti Trstu, ki ji pravijo: „zornica.“ Ves drugi rezultat pa dobimo, ako še druga imena krajev, njiv in posebno priimke tukajšnjih stanovavecev bolj na tanjko pregledamo. Že od rimskih časov bil je na kontoveljskem griču grad, rimska trd-

Po sporočilih naših Goričanov, ki so nas zastopali na Vižmarjih (dr. Tonkli, dr. Lavrič, g. Jeglič itd.) naj dodamo še to, da je bil za predsednika z neposljivo navdušenostjo po zavpitji izvoljen dr. I. Bleiweis, za podpredsednika dr. Costa. — O zedinjenji Slovencev sta dr. Bleiweis podpirala v imenu Štajercov dr. Vošnjak, v imenu Goričanov dr. Tonkli. Govori so bili izvrstni, pritrjevanje je kazalo veliko razumnost in zrelost; zastav je bilo veliko več, kakor na vsakem drugem taborji. Tudi temu se čudijo naši, da je toliko gospá blatu in dežju tako junaško kljubovalo. Nadaljevalo se je taborovanje pozno v noč na dvorišči čitalnične gostivnice v Ljubljani, kjer ni bilo govorov in zdravic ne konca ne kraja; dalje, ko de eno po polnoči (do odhoda žel. vlakov) so se vrstili govorniki z miz govoreči, med njimi tudi on Srb (vrednik, ne veim, kterege časnika.) Z eno besedo, Ljubljana je bila faksično središče zedinjene Slovenije. — Krasna je spominaka medalja, ki so nam jo prinesli naši taboriti. Na eni strani ima okrogli napis: „Tabor na Vižmarjih“, na sredi: „17. maja“, spodaj: „1869“; na uni plati venec (menda) iz lipovega perja; od znotraj okrogli napis: „Zložimo se! Ne vdajmo se!“ na sredi: „Živila Slovenija!“

Da, da! naši taborji so faktor, s katerim bodo morali računati ne le Ljubljanski nemákutarji v svoji papirnati hišici in v svojih mjljnih mehurjih, temuó še kdo drugi.

— Program Trebonskega kandidata g. dr. Val. Zarnika se glasi takole:

V vsem političnem in nepolitičnem mišljenji in dejanji mi je bil in mi bude vedno pred očmi edini cilj in konec, edina svrha: korist in napredek slovenskega naroda. Vsled tega sem pa propričan v dnu svojega srca:

1. Da edina rešitev našega naroda je v tem, da se razkosani njegovi udi, v 8 deželah zdaj bivajoči, v eno telo, v „zedinjeno Slovenijo“ združijo, in da se mora vsak pravi rodoljub z vsemi silami in z vsemi po postavi dopuščenimi sredstvi pri vsakej priliki za to potezati, da se ta misel kar najproje mogoóe oživotvori.

2. Da nam med vsemi državnimi kombinacijami Avstrija daje še vedno najveóe poroštvo za ohranjenje in vzdržavanje naše narodnosti;—a to edino le takrat, ako se Avstrija na svoji po natavi odmerjeni, to je federativni podlagi ustroji.

3. Da je v verskih in šolskih zadevah za naš narod najkoristnejša in najshodnejša ta politika, katero večina zdanjega kranjskega zbora sledi. Jaz sam, ako bi bil v tem zboru sedel, nikdar ne bi bil drugaóe v omenjenih zadevah glasoval. Posebno mi pa do tega stoji, da se šola od cerkve ne loóí; vsake delovanje za loóitev zdi se mi vedno jako škodljivo in pogibeljno za naš narod.

4. Da se moramo z vso moójo za to truditi, da dobi naš jezik izključivo vladanje v vsem javnem življenji, to je, v vseh uradnih in v vseh šolah.

5. Da se volilna pravica za deželne zbere in za mesta podemokrati, to je, da se odpravi tako imenovano zastopanje interesov in fevdalstva (pri volitvi za veliko posetstvo), da se povsod 3 volilni rodi v enega samega zlijejo, in da se niži census vpolje.

6. Da se vsem javnim uradnikom, častnikom in penzionistom aktivno volilno právo odvzame.

7. Da se v skupni državni zbor pošilja le delegacija iz deželnege zbora zedinjene Slovenije, ako ta isto enkrat (se ve da po postavni poti) doseóemo.

Iz Trsta. 6. t. m. je imelo noveosnovano telovadsko društvo—„Južni Sokol“—v dvorani mestne čitalnice glavni zbor, v katerem so se pregledavala pravila in so je volil odbor. Šlo se je 65 udov. Odborniki so: gg. Franc Andr. Pleóe, Matija Žvanut, Ignaci Doksat, Ivan Fr. Kovéca, Ivan Zor, Matovi Šepf, Ferko Kranik, Niko Trifó, in Ivan Valenóik. Odbornik Kovéca je prav primerno zbor nagovoril. — 12. t. m. je volil odbor izred sebe starosta, namestnika, blagajnika in tajnika. Starosta je g. Pleóe, namestn. g. Žvanut, blagajnik g. Doksat, tajnik g. Kovéca. — Sokol — pióe „Primorec“, — je za mesto Trst in okolico velike važnosti; gotovo ga bodo torej vsi rodoljubi ob njegovem porodu prióečno pozdravljali in mu v zaóetku pripomagali na noge, da bude širil tem krepkejše narodno zavest na Primorskem, kjer posebno dandanes zmaj potujóevanja hudo razsaja!

Ogerski zbor v Poóti se pripravlja zdaj na adrese debate (to je na pretresanje odgovornega pisma na prestolni govor, s katerim ga je cesar-kralj 24. aprila v Budi sveóano pričel). Naórtov te adrese pride pred zbornico poslanecov óetvero; vsaka stranka je sestavila svojega. Važni so óe ti naórti sami na sebi, ker kažejo duha in namere raznih strank. Veóina odobri pa brž ko ne naórt Deakove stranke, kateri se bodo petle na drobno pretresal in popravljal. Levióniki merijo óe zmirom, in zmirom doloóneje, na popolno odtrganje ogerske kraljevine od naših dežel, torej na samostalnost; za tega voljo tirjajo, naj bi se odpravili delegaciji in nehala skupna ministerstva (za zunanostvo, vojno, finanóno) in Ogerske naj bi ne imelo prav nič skupnega z nami, nego samega vladarja. — V gospejski zbornici so posebno adrese óe v saboto pred vinóeóti odbrili.

Državni zbor.

V saboto 15. t. m. po slovesni zahvalni maši, ki jo je imel kardinal Rauscher, so se zbrali zborniki obch zbornic v dvoru, kjer je prebralo Nj. veličanstvo z navadno sveóanostjo prestolni govor, iz kterege se nam zdijo pomejnivi ti-le posetki:

njava, ki se je zval „Mocolan“ (Mocolanum, Mocholan)—ne pa, kakor óe le dr. Kandler pióe „Moncollan“ ali „Montecollano“ in kakor ga tudi pisatelj ólanka „Contovello“ v zadnjem listu latinskega triáškega „folium dioecesanum“ samo Kandlerja nasledovaje imenuje. (Vsaj od ókofovega lista ne bi bilo pričakovati, da bude slovenska imena paóil.) Mocolan ni drugo, nego Mogilan, ker je tu hribóek kakor *mogila* ali gomila, in óe dan denes rekajo Kontoveljci: „te bomo nesli v *mogilan*“ to je: nesli te bomo na pokopalióe zakopat. Óe leta 660 po K. se bere, da je bil neki Trzáčan od razkolnikov iz grada (castellum) Mocholan strmoglavjen. Leta 1381 (?) so Beneóani grad vzeli in ga posuli. Óe pred malo leti je stal na vrh grióa velikanski dob (hrast). Odkod pa imé Kontovelj? V „slov. Glasniku l. 1867 str. 329 i. d. tolmaóí uóeni g. Davorin Trstenjak ime Gandine=Candine, in pravi, da „sveti divovalni ogenj se je pri Indih velel: Kanda (koren kand, uro, lucéo, splendeo), in starodavno polabsko slovansko mesto:—Orekunda, Arekonda (Arcona) tolmaóí Šafarik: „belli ara—ara ignis.“ Na grióih so paganski Slovani krese netili v óast solnénemu bogu. Sploh je najstarejše krivoboóstvo óeóóenje solnea in svetlobe kot božanstva. V tem, da so tudi na Kontovelju take krese zaóigali potrjujejo me najstareji priimki Kontoveljcev: Danev (dan), Ragent (zdaj pióejo Reghent, ali na starej razvalini nekega hrama od leta 15... se bere v

kamen vsekano Ragent (rag, primeri lašk. ragio—naóe p. metathesis: žarek); Praóelj (zdaj pióejo Prassel) od praóiti=kuriti; Sonce (teóko, da se kje drugod po Slovenskem najde ta priimek); Kresnjak (od kres). (Veliko se jih imenuje tudi Staroc, ali tega priimka je óe drugod; Gerlanec, ker so prióli od Gerl-a (Landzunge—Vorgebirge), ktero so Lahi popaóili v Grignano; Stoka=Bogatec; stoka je veliko premoóenje ali bogastvo.)—To bi torej znaóil prvi del imena Konto-velj. Druga polovica imena=velj bi bilo ali veli=veliki, ali velj=valovov morskih, ali Velje=Aquileja. Torej vse skup bi poznamenovalo: veliki morski svetilnik (Leuchtturm), v znamenje mornarjem. In ako pomislimo, da ravnopod Kontovelom je starorimska luka: Cadax (Cedaso), ne bude se nam zdelo to tako neverjetno. Cerkev kontoveljska je posveóena sv. Hieronimu (—Jeruman-u), znamenju patronu mornarjev, ker tudi na Nanosu je cerkvice sv. Jerumana, in stari ljudje pravijo, da so jo mornarji sezidali, ker se vidi daleó po morji, kedar óe vse bližnje gore zginejo, Nanos in na njem bela cerkvice sv. Jerumana. — Morda Vas to toliko ne zanima, pa verzite iz rok pismo, ali stvar obdróite, bude nam koristila o prihodajem taboru, ki se ima ravno blizo Proseka in Kontovela *) sklicati itd^k.

*) Doloóeno je, da med Selano in Obóinami.

„Ko ste se pred dvema letoma na moj poklic zbrali, ležala je država vaa parrta valod protosov, ki so jo bili malo popred hudo sadoli. Vaši preskušeni sprevidnosti, pravičnosti in domorodni vdanosti sem priporočil tisti pot osodo države, in danas smem sobi na zadovoljenje, Vam pa v priznanje reči, da ste popolnoma opravičili nade, ki sem jih za Vas opri.

Ustava, kateri ne manjka nikakega ustavnoga poročstva in ki se da zavoljo tega še dalje razvijati, edini kraljevine in dežela v državnem zboru zastopane ter pušča jim obširno prostora za autonomno samospravo. Osnovne državne postave zagotavljajo državljanom obilno mero političkih in državljanških pravic (svobodnosti.)

Po porazumku, med kraljevinami in deželami v drž. zboru zastopanimi in deželami Moje ogerake krona in pa po postavnih določbah, ki se na-nj opirajo, so uravnane razmere in zadeve obeh deželskih skupin.

Vojna ustava, po kateri je splošna vojna dolžnost resnica postala, in ki se je v obeh polovicah države po enakih načelih ustanovila, ni le vsi edimosti okoli monarhije tesneje ovila, tem več tudi voljavo njeno in mogočnost (Machtstellung) povzdignila. To in prijazno razmere do drugih vlad so nam poročstvo, da se ohrani in satrdno zagotovi mir, ktereoga država k svojomu notranjemu blagostanju neogibno potrebuje.

Na to našteva tronni govor vse važnejše postave, ki jih je državni zbor v 2 letih razpravil in odobril, ter se končuje tako-le:

„Želim pa in nadjam se, da se (potem) tudi tisti, ki se danas skupnemu delu in delovanju še umikajo, z Vami vred obojega poprimejo.

Austrija naj bode velika domovina, ki je namenjena, objeti s enako pravičnostjo, s enako ljubeznijo, s enako skrbjo (Pflege) za njih interese in posebnosti njihove, vse različne svoje narode, naj govore jezik, kateri koli.

Ustava so tista tla, na kterih se da ta cilj doseči, in na tej podlogi se ljudstva—na to se trdno zanašam—gotovo porazumejo, zato, ker se morajo porazumeti, saj je le samo Avstrija, ki ponuja vsem svojim ljudstvom brambo, svobodo in priliko, da si lahko svojo samostalnost in (narodno) posebnost ohranijo.

„Neue freie Presse“ se jezi, da je govor (ki ga po ustavni šegi ministri sestavijo) tako bled in suhoparen, brez navdušenosti, češ, da bodo po tem govoru ljudje sodili, da nima ministerstvo samo več trdnega zaupanja, da se ustava in sedanji stan reči vzdrži.

Vnanje dežele.

Francoske volitve za postavodajavni zbor, ktere bodo 23. t. m., niso važne samo za Francoze, ker jim utegnejo prinesiti ali več političkih svobodnosti ali prekucijo, tem več tudi za vnanje države, ker se po njih utrdi mir ali vname vojska. Volitno gibanje je tako živahno, strune vseh strank tako napete, da je menda Napoleon v skrbeh. 12. in 13. t. m. so se slišale v Parizu na več krajih republikanske pesmi in bile mnoge demonstracije v istem zmislu zoper vlado. Tudi to se morebiti po volitvah pojasni, kaj pomeni prijateljstvo med Avstrijo, Italijo in Francijo.

Španjsko. Republike menda vendar ne bo, ampak večina ustavodajavnega zbora hoče monarhijo (kralja).

Aleksandrija v Egiptu. 17. t. m. je odrinil namestni kralj egiptovski v Benetke in v Florencijo, od koder pride 30. t. m. v Trst in 31. na Dunaj.

Dopisi.

Iz Šebrelja (na Cirkljanskem) 10. t. m. — J. L.—Dovolj, draga „Domovina“, da ti kaj o naši zimi sporočim. Sneg ni letos zemlje dolgo tlačil, ali druga zima je gospodovala pri nas:—umrlo jih je v naši soski to zimo 36 oseb*), skoraj vsi za nevarno boleznijo škardlatno vročico; en dan je pet mrtvih ležalo. Vsi pa so bili lepo prevideni. Prč. gosp. župnik, Andrej Kacin, čeravno sami bolehnj, so ročni bili in pripravljani

*) Para šteje 900 duš.

vsak hip; pomagali so pa bolnikom tudi v telesnih potrebah—z dobro juho itd.— torej hvala jim!—Tudi ta zima je čez 3 mesece minila, ostala pa še tretja, in ta, žali Bog, še zdaj razsaja: zima nevednosti! Solnce omike in narodno zavednosti je pri nas še malo ljudi ogrelo. Tomu so vzrok mnogi nasprotniki, ki nam za branjajo bralnice in družbe napravljati. Motijo nas, češ, da človek po takih shodih donar zapravlja in pa dragi čas. Pa pogledjte, je li res tako? Pogledjte, sosedje, v Cerkuol! Pred nekimi meseci je še vse spalo, in po prizadevanji nekih rodoljubov zdaj Cirkno slovenske pesmi prepeva, slovenske časnike in knjige probira, in se veselo shaja—v nedavno odprti čitalnici. In kaka narodna zavost in navdušenost vlada v Volčah! Tominskih slavni rodoljubov in pevcev še omenjati nočem. Potem hočete reči, da so čitalnice nekoristne, ali še celo škodljive!

Pač hudó za nbogo ljudstvo, ki posluša take hudobne glasove. Da pa naše ljudstvo pravo spozna, in sprevidi, česar mu treba, napravite, predragi rodoljubi, tabor v Tominu! Boste videli, da se potem ne bomo dali več slopivcem voziti za nos. Na noge koronjaki!

Iz Trsta 18. t. m. —h— V saboto, 15. t. m., zvečer so jo godilo tukaj nekaj, kur bi se zdelo marsikom neverjetno, ko bi se opiralo samo na govoricce po ulicah in kavarnah in ko ne bi se bralo vse črno na belom obširno popisano v — „Osservatore Triestino“—u. Ker pa nočem Vaših čitateljev strašiti, da ne bodo mislili, da se je spot, Bog ve kaka nesreča zgodila, kaj takega morebiti, kakor lansko poletje, naj povem brž naravnost, da, kar imam sporočiti, ni družega, nego—veselje, mir in sloga. Trst od sabote večer naprej ni več stari Trst, ali pa—pač je stari Trst, tisti Trst, ki ni še poznal političkih in narodnih strank, ko je Trst bil še „Tržaški Trst“, (Trieste dei Triestini), ko se ni nikdo za kaj družega zmenil, ko za pavolo, olje, turčico, za sladkor in kavo— — pa ne—ne, Trst vendar ni več tisti Trst, saj med vrečami in oclami, vmes skrinj, lajt in zabojov ni bilo v starem Trstu prostora ni za društvi „Progresso“ in „Associazione di ginnastica“, niti za novo mestno starešinstvo z angeljskim županom, niti za njegovo častno stražo — za pošteni ceh omikonosnih mesarjev. Tedaj današnji Trst ni nekdanji stari Trst, ampak mora biti nar novejši Trst — novodobni Trst, in vendar ne — tudi to ne gre; novodobni je bil do sabote večer; a zdaj se mu ne prilega več isto ime, vsaj v istem vulgarnem zmislu ne... toda, veste kaj? — kdó si bo glavo lomil zaradi imena — recimo mu za zdaj veseli, mirni, složni, ali, nar krajše, brezimni Trst, pa dovolite mi, da Vam povem, kaj se je vršilo v saboto večer.

Voditelj našega namestništva, Nj. eksc. g. fml. Möring, je napravil v gostivnici „Hôtel de la Ville“ sijajen *spravni obed* na čast novemu starešinstvu in novoizvoljeni kupčijski zbornici. Povabil je na-nj 32 oseb, vse imenitnejše starešine in ude kupč. zbornice, poprejšnjega župana, apell. svet. dr. Porenta-o, voj. poveljnika, generala Gamerra-o, polk. vit. pl. Schöntelda, dvorna svet. g. Fidler-ja in vit. pl. Jenny-a itd. itd. Razveselovala je goste med obeuom vojaška banda, ki je pričela godbo s simbolno popotnico „marcia della ginnastica“. Pomenljive so umetno in politično ubrane zdravice, ktere so glavna reč. Prvi je povzdignil kozarec g. fml. Möring in opirajoč se šaljivo na § 19. (osn. drž. post.) si je vzel pravico, govoriti po nemški ter napil *slogi* aplah. Novi župan, d' Angeli, je napil — omenivši pridobitve in svobodnosti nove dobe — prsv. cesarju, podeliven svobode. Podžupan Hermet je napil voditelju namestništva, fml. Möring-u, sklicavši se na njegove spise iz tiste rjave dobe, ko je bil še stotnik v voj. inženirskem oddelku, češ, da so polni svobodnega duha, da je bistrumni mož že tisti čas prerokoval zedinjenje Italije in Nemčije in potem občno pobratenje narodov. G. fml. Möring je nazdravil novemu županu itd.; pozneje je govoril dr. Rabl (v ital. jeziku); g. Nabergoj (po italijanski) je napil bratovski slogi med meščani in okoličani. Toda zadosti zdravice za nas Slovence. Dosti je, da vemo, da smo zdaj ljubim meščanom—vsem brez razločka—„bratje“. Kaj je lepšega, ko sloga, mir, in bratoljubje? Gotovo ni gg. Nabergoju in Hermotu šampanjevec še nikoli tako dobro dišal, ko tisti večer pred binkošti, ko sta izrekla: Naj ne bode prepira med nama, saj sva brata. Še ni-

koli niso slovenske čitalnice, slovenske šole na tako trdnih nogah stalo, kakor bodo odalej, ko jih bodo po bratovsko podpiralo novo starešinstvo. Kar je živelo trčicam po naših mandrijah, to in še več bodo rosa sloge našim slovenakim lipam.

Kaj pa poročemo k spravi med vlado in labonstvom? Veselili se bomo, kedar bomo videli, da je na zdaj vsajenem drevesu dober sad dozorel. Če je vladi prav tako, je nam tudi, in nič ne prašamo po tem, ali je—kakor Nemoce pravi—poprej gora h preroku prišla, ali prorok h gori. Nas Slovence okoličane bode prijetno hladila senca pod drevesom sloge še le takrat, še le takrat bomo resnično mirni in zadovoljni v tej senoci počivali, kedar nas Tržaško mestno starešinstvo ne bodo kadilo z dušočim živoplom, temuč, kedar bodo spoštovali nas in naš jezik, kedar nam ustanovi šole po naših potrebah; kedar nas reši vseh, kakor nih koli od njega izhajajočih krivic. Od visoke vlado pa in imonito od razsvotljenega sedanjega njenega zastopnika na Primorskem želimo in pričakujemo, da bode—če je res, kar je novi naš podžupan in „brat“ Hormot o njem rekel, da je namreč že davno prerokoval zedinjenje Italije in Nemčije,— prerokoval tudi še veliko lažje zedinjenje slovenskih dežel v eno celoto, veliko lažje, dem, ker ni treba za-njo ne Cavoura, ne Garibaldi-cv, ne Bismarckov, ne prelivanja krvi, ne diplomatičnih umetnosti. S temi pogoji sprejememo spravo, kakor hitro se uverimo, da je—kakor so jo storila na Duhov predvočer—tudi res navdihnjena od svetega duha.

Domači novičar..

(Birmavali v Goriški nadškofiji) bodo letos Nj. provzv., naš pred. kn. nadškof 30. maja v Fari, 31. v Gradišči, 1. junija v Vilcu, 2. v Romansu, 6. in 7. v Karminu, 8. v Medoju, 13. v Ločniku, 14. v Mušji, 15. v Biljani, 16. v Št. Martinu, 17. v Kviškem, 18. v Št. Forjannu.

(Volitve za mestno starešinstvo v Gorici) bodo za III. volilni razred 25. maja, za II. v. r. 26. t. m. in za I. 28. t. m.—Izročekani so izmed starih starešin iz I. razr: (župan) dr. Visini, Lenassi, Villat; iz II. dr. Maurovič, Vilh. Ritter, Scsić; iz III. Candido, dr. Pajer.—Voliti je torej treba za vsak razred toliko starešin, kolikor je izdrebanih; stari se smejo vnovič voliti. Iztekla je letos tudi 3letna službena doba g. župana.

(„La Sericoltura Austriaca“) je naslov italijanski izdavi v „Dom“. že napovedane „Oesterreichische Seidenbau-Zeitung“. Preteklo saboto sta se ogleđna lista obeh izdavi v mnogo tisoč iztisih razposlala. Izhajala bota lista od julija t. l. naprej po dvakrat na mesec.—Izdaja ju takajšnje poskuševališče za svilstvo; vrednik obema izdavamama je vodja te naprave, prof. Frid. Haberlandt; pri italijanski izdavi mu pomaga adjunkt v poskuševališči, g. dr. Verson (rojen v Padovi, bival na Danaji)—Kedaj in kako bo novi državni zavod tudi Slovincem ustrezal, ne vemo še povedati.

(Tudi nov kmetijski časnik v slovenskem jeziku) bo začel v kratkem v Gorici izhajati; izdajala ga bo c. k. kmetijska družba.—To je pravično, da se je slavna družba vendar enkrat tudi na Slovence ozrla.—Drugi pot kaj več o novem listu.

(Novi pošti v Oglej in na otoku Gradu) so odprejo 1. dan junija t. l.

(Dr. Lavrič) bo razlagal v čitalnici dvakrat v todu deklamatoriko. Jutro, 22. t. m., ob 6. zvečer bo prvo predavanje.

(To-le naznanilo zaradi ponočnega hrupa) je bilo to dni v Gorici po oghih prilepljeno:

Ker se je veliko takajšnih mestnjanov pritožilo, da se ponočni hrup in vpitje po mestu zopet sliši, naznanjam, da je prepovedano to vpitje in tak šunder po noči.

Tisti, ki so bo pregrešil v tem obziru in ponovljenega posvarjenja straž, postavljenih za varnost, ne slušal, bo vjet, in potem v zmyslu obstoječih postav kaznovan. Gorica, 12. maja 1869.

Voditelj c. k. okrajnega glavarstva

C. k. namestnikovni svetovalec

Pino

Govori na Briskem taboru.

(Konec.)

B. Matija Doljak o V. točki (o železnici Prodelaki.)

Časi minejo in z njim zavoljo zanikernosti mine velikokrat tudi sreča ljudstev.—Ni še temu dolgo časa, kar smo hrepeneli videti in spoznati, kaj da je železnica sploh; dan danes pa že hrepenimo in žile napenjamo, veliko žrtovati moramo, da bi se po nadaljevanji Rudolfove železnice napravila železnična črta, ki bi vezala arce Evrope z daljnimi čezmorskimi deli sveta, namreč znana črta od Trebiža čez Predel po Soški dolini v Trst. (Obžalovanja vredno je, da se moramo še za tako stvar potegovati in žilo napenjati, še veliko žrtovati za črto, ktero bi bila morala po mojem mnenju vlada sama že davno ne samo za potrebno spoznati, ampak tudi že delati začeti. (Vzroka tega zadržka od strani vlade mi ni pa mogoče vam naznaniti). Poglejmo pa koristi te železnične črte in vsak lahko že zdaj sprevidi, da blago, ki bi se od ene ali druge strani poslalo, se bo moralo v Trstu ali z železnico v parobrode ali s parobrodov na železnico prekladati. Veliko tega blaga bi se tudi v Trstu razprodalo, bi obilno kupcev, obrtnikov in rokodelcev iz raznih dežel tjekaj privabilo, kteri vsi bi živeža in drugih reči potrebovali. Torej vprašam, kdo bo nar bliži, da jim s potrebnim potreže, če ne mi Primorci. Zadovoljen bo kmetovalec, vrtnar, živinorejec, ker bo priliko imel od svojega truda obresti pobirati, t. j., bo svoje pridelke lahko prodal in tako svoje mnogovrstne opravke opravljal.—Kaj pa bo iz Trsta če bi utegnili omenjena železnična črta namesto čez Predel, po Pontobi v Benetke speljana biti? Podrtija in to v malem času.—Kam pa bomo potem naše pridelke pošiljali? morebiti v Gorico? Ne, ker Gorica brez Trsta cveteti ne more. Le pogledjmo okoli Gorice, in videli bomo, da v novejem času sezidani palači so skor samih tržaških kupcev.—Benetke pa naših pridelkov ne bodo tako potrebovale, ker imajo iz njih obližja dovolj. Od kot tedaj je naša prihodnja sreča in blagostanje naše odvisno? Gotovo od Trsta, Trst pa obeta prihodnjost železnica čez Predel.

Govoril sem do zdaj le o splošni koristi te železnične črte, naj omenim pa tudi še posebno korist za vas prebivalce Brd, vrta sladkega vina in okusnega sadja. Glejte, ni še od tega mnogo let, kar ste vse vaše vino v bližnje Koroško prodajali; ali, ko so Korošci železnico od druge strani dobili, so se drugim deželam približali in njih vino kupovati začeli; Vaše vino in sadje so pa zaradi slabih in daljnih poti popustili, da so se stroškom ognili. Če pa bomo železnico imeli, bomo se omenjenim deželam zopet približali in vaše vino bode zopet pot na Koroško našlo, in vaše sadje bo ravno tako v severno Nemčijo hitrejšo odpeljano in tam za lep denar prodano.

Vprašam pa, ali je naša tirjatev pravična? Rečem in trdim, da! ker mi, kakor drugi podložniki našega cesarstva davke v danju in v krvi plačujemo, pa ne, da bi nam bili do tega dne eno spodobno cesto do naših sosedov Korošcev napravili, čemur se moramo tem bolj čuditi, tem več, ker je znano, da naša dečla toliko ne potrosi za navadne potrebe, kolikor njene letne davščine znašajo, ter da veliko tisoč gold. ostankov na leto v državno denarnico gre, ki so gotovo za plačvanje obresti za železnico drugih dežel porabijo.

Priporočam vam tedaj, da enoglasno izročete, naj vlada napravi železnico čez Predel!

Borsni kurs 19. t. m. Metall. 61.—; narodno posojilo 69.—; London 124:10; adijo srebra 121:25; cekini 5:84.

Loterijske številke: V Trstu 15. t. m. 16, 33, 44, 30, 55.

Žitna cena v Gorici: Pšenica po 2 gold. 50 kr.; (goriški kaznanik); tršica 1:30 do — tršica bela 1:25; ječmen, delan 2:80 do — nedelan 1:70; škol 2:— do 2:30; ajda 1:30; oves — —

(Umrl je) 17. t. m. v Trstu bliž delan Tominski pred gosp. Andr. Škofar.